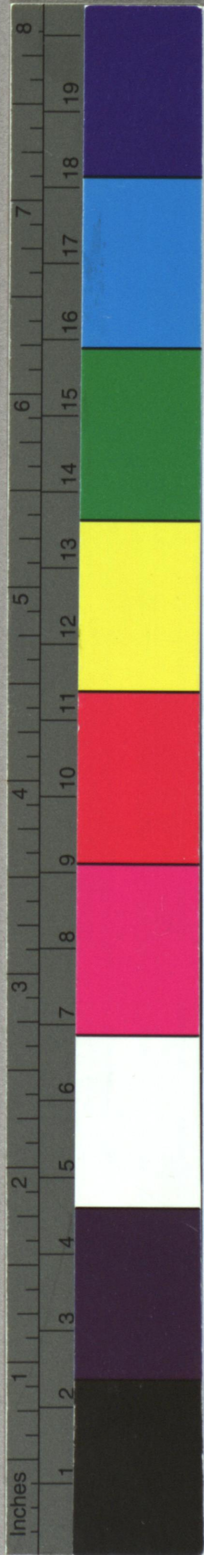
Accipiat' ossa sepie tartar', sal gēma, eq̄li in̄sa, ⁊ subtilissīe pulūçet' cū
cānul' ponat' ī oclis bis ī die. Ad idē ualet sal mixt' cū stercore lacertar',
qb3 tritis ī oclo īsuffletur. cauendū ē tn̄ ut nō ponat' supflue ne oclus de
struat'. Et si pānus fuerit uetust' cū pinguedīe galline bis ul' ter, iūgat'.
ACcidit p̄terea q' iut' os eq̄ efficit' q̄dā De egritudib3 intra os. R̄ca. ·xviii·
īfirmitas tumefactōis ul' glādule lōge ad lōgitudinē amigdalo3 ad
ducēs ad utrāq3 ptē maxillar' ītrīsecus. cohātātes ⁊ detinētes ītātū e
q̄ maxillas q' iux' post mādiblas ducēt' more solito, p cōestiōe sumēda.
et q̄n3 occōne p̄dcā totū os īflat' intrīsec', patientis palatū spāl' ītātū īflat'
q' iux cōedē tēptat ore. ⁊ h'mōi īfirmitas d̄r malū oris. Cura. ¶ Qui sic sa
lubrit' subueīt'. Si patiēs totū os huit' īflatū, stati flebothoēt' de ueīs q̄ adia
cēt sbt' ligua. ⁊ euacuato sāguē, put decet. Accipiat' de sale ⁊ tartaro eq̄li. q
b3 tritis fricet' os ītrīsec' patientis eīte. p'us īfusis ī aceto ul' uino fortissimo.
Si uō pp hec dcē glādule nō decrescūt. ut ip'is supptis cū q̄dā unc' ferreo penit'
īcidat'. Quib3 excītis post' fricēt' uulnā cū sale tartaro ⁊ aceto. Si aut' palatū
fuit' īflatū, apto ore ut meli' possit ei' palatū īcidat' ut bn̄ sāguinet. de īn frice
t' fortit' cū sale nō mltū trito ⁊ sic liberabit'. De lesiōe lingue. R̄ca. ·xx·
LEdit' p̄terea ligua eq̄ diu'sis occōnib3. ⁊ fiūt ibi ulcā diu'sa. Qn3 uidel3 ledit'
ex morsu freni. ⁊ qn3 a mōrsu dētiū. Aliqn̄ a q̄dā īfirmitate q̄ d̄r piçonese.
vn̄ affligit' ⁊ magnā p̄tē sue cōestiōis amictit. Cura. ¶ Si uō ledit'
ex trāsūso a dētib3 ul' a freno cit' ul' ultra medietatē reliqū ligue penit' in
cidat'. Qn̄ lesio illa trāsusa ī curabil' ēē uidet' de q̄ eq̄ par' deteriorat' s3 amic
tit aliqn̄ p̄tē ligue. Si uō lesio sit p lōgū tale fiat ūguētū. Accipe mel
rubeū ⁊ totidē de medullis saluatar' cartiuu3 porcinar' ⁊ aliq̄ntulū calas ui
ue ⁊ t'ndē pipis pulūçati q̄ oīa simil' bulliat' exagitādo eā ītātū q' fiat
inde q̄si ūguētū. de q̄ bis ī die ulcib3 ligue ponat'. ablutis p'us uino aliq̄ntulū
tepefcō. frenū eidē usq3 ad solidatōē3 nullaten' īponēdo. Si aut' lesio fu
erit ex morbo q̄ d̄r piçonese, ī suo loco scribā q̄ dicēdo. nā curato morbo
ulcā ligue curāt'. nā occōne illi' morbi. De oīb3 lesiōib3 dorsi equi. R̄. ·xxi·
DIcto de īfirmitatib3 accidētalib3 eq̄ dicēdū ē de lesiōib3 q̄ ueniūt eq̄ āttifi
tial'r sup tergū. fiūt ī mltē diu'se lesiōes ī ei' dorso pp oppssiōē3 īepte selle.

Et qm̄ fiūt ex sup̄fluo sāguīe ul' tumore. ul' uenas sāguīs ꝯmixtis putredīe.
q̄ rūpūt coriū eq̄ ⁊ cāne ī dorso. deīn efficiūt uulnā p̄ua siue magna. que
uulgarit̄ lesiões dicūt̄. Sciendū ē tn̄ q' lesiões p̄de q̄nto ꝓpīquiores sūt ossib;
dorsi eq̄ tāto deteriores existūt ꝑiculū aliq̄n īferētes. Cura. ¶ Quib; sbue
nit̄ remediu͛s. i. sceptis. ⁊ q2 fere lesiões p̄de hn̄t p̄ncipiū a tumore. ideirco p̄nci
pius debet obstari tali mō. q' stati q' uidet̄ eq̄ tumefi ī aliq̄ pte dorsi tumefacto
p optime abradat̄. deīn fiat enplastrū cū farina tritici ⁊ albumīe oui agitatis
īsimł decēt. ⁊ suppōitis ī q̄dā petia linea sup̄ tumefactōe3 p̄dc̄a3 uniu͛salit̄ ex
tēdat̄. Deīn nō remoueat̄ enplastrū ul' petia illa inolabilit̄ s3 lenit̄ put
potit̄ remoueri. Deīn amota petia illa si putredo fiūt aggata idē coriū cū
ferō cuspido aliq̄ntulū ⁊ decēt calido ī īferiori p̄te tumefactōis p̄dc̄e us3
ad putredīe p̄foret̄. ut putredo ex ī p̄sit peīt' euacuari. Postea uō ūgat̄
sepe ī die cū aliq̄ liq̄re unctuoso. Itē fiūt q̄dā excoriatōes ul' ruptur͛e co
rij ī dorso eq̄. ꝯp̄ssiōe alicui' huōis aut dure selle ī epte. ul' alicui' barū
li. ul' cābūcli. ex sup̄fluitate sāguīs nascētis ī dorso. q̄ abradi debet p optī
me c̄ic̄ūq3. deīn sup̄ asp̄gat̄ cotidie puluis calcis uiue cū melle ꝯmixte.
ueluti ī ūmū capl'o sup̄i' ꝯtinet̄. ablutis prius lesiōib; sēp cū uino cali
do ul' aceto. cauēdo patiēte a sella. donͦ lesiōes fuerīt solidate. Sciēdu3
ē tn̄ q' ubicūq3 fuerīt tuēfactōes ī dorso sēp p̄us abrasis cū ēplastrō tritici
deb3 sbueniri ut sup̄i' ē exp̄ssū. nͦ nō ī oīb; planis excoriatōib; ul' lesiōib;
s̄ poī debet̄ sbsepti pluēs. s. mūtū ⁊ letiseū. ul' galla leuis p̄luēata. Ad i
dē ualet petia ꝯbusta ul' coriū aptū ꝯbustū. aut filtrū ꝯbustū. ul' pu
tredo ligni āiq̄ putrefri. Nō uō q' sup̄ aliis pluib; s̄ dc̄is plus calcis
uiue ⁊ mellis ad ꝯsolidatōe3 cāuis opatur. Et nō q' añ poītōe3 oīs pluis
dc̄e lesiōes debet̄ ablui p̄us uino calido ul' aceto. S3 ut pili ꝓ ꝯsolidatō
nē cāuui renascāt̄. testa auellane ul' testudīs aut bōbix uetata ꝯbuste
⁊ decēter cū oleo agitate mirabilit̄ opat̄. Et nō. q' sal sufficiēt̄ ī fusus in
aq̄ ul' q' mel ē ī aceto fortissiō satis repmit ⁊ sanat tuēfactōes fcās ī dorso.

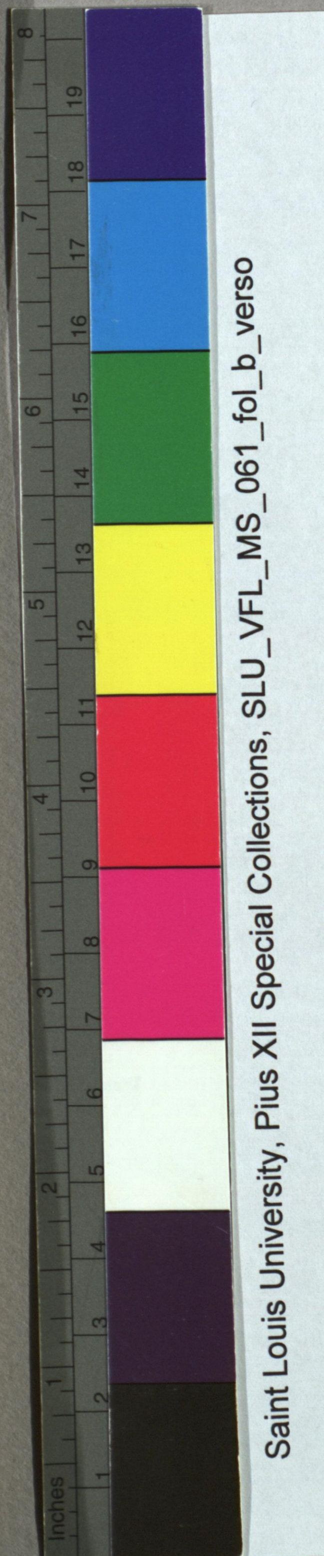
xxv. Fit sbseq̄r q̄dā lesio ī eq̄ tergo aliq̄n rūpēs ⁊ mortificās De coriu. B3
aliq̄ pte corij dorsi eq̄ fodēs dorsū usq3 ad ossa. mltotiēs q3 ex ī epta et
freq̄nti selle ꝯp̄ssiōe efficit̄. ul' alicui' onēis s̄ dorsū īpoīti īp̄otuni. Que

magis alius crepatiis predictis eo quod illa crepatia supradicta extrinsecus efficitur. Scinditur carne que continuatur cum unguibus. et cum semper illa crepatia ledatur vel reprimatur ab unguibus patiens affligitur magis aliis antedictis. Cura. Cui minime prosunt unguenta vel alia salubria conveniunt. non adiuvet bene sicut cocturarum. Sed cito quod extremitates dicte crepatie findit cum ferro rotundo in capite decoquitur. quoniam igne bene sicut ipsa crepatia augmentari non potest sed potius decrescit. De cancro. XX. xlvj.

Est quidem alius morbus circa iuncturas crurium iuxta pedes. aut inter iuncturam et pedem. videlicet in pastura. et quandoque in aliqua parte corporis generatur. eveniens ex aliquo vulnere ibi facto. et postmodum ex negligentia antiquato. quod efficitur multotiens ex frequentia aque et turpitudinis. cum habens iam vulnus in iunctura vel in aliqua parte cruris existat improvide nam si vulnus veterascat aquis cotidie et sordibus contendo efficitur exinde morbus qui cancer dicitur vulgariter. Cura. Cum tali cura vel remedio convenit. Accipiatur videlicet de succo radicis affodillinarum drame .vij. de calce viva drame .iiij. de auripigmento drame .ij. et omnia diu agitentur ad invicem. deinde ponatur in quodam vas figuli novo cooperto postmodum ore vasis quod fumus vel vapor non possit exire. et dimittatur bullire intantum vel decoquatur in igne quousque in pulverem redigatur. et de illo pulvere postea intromittatur in vulnere cancri sufficienter tantummodo bis in die. donec cadat cancer vel mortificetur in vulnere. abluto semper prius vulnere cum aceto fortissimo. Et mortificato cancro ut decet curetur vulnus cum albumine ovi et aliis sicut superius in cocturis vulnerum edocetur. Cancri vero signum mortificationis est vel apparet cum ulcus cancri circumquaque tumescat. Ad idem valet stercus humanum pulverizatum et mixtum cum tincture tartari commixto equali mensura. Ad idem valet adhuc tartarus combustus cum sale minuto mixtus et suppositus. Aliud adhuc dico mortificans cancrum quod melius est. scilicet quod aleum bene tritum piper pulverizato et piratio et aliquantulum assungie veteris porcine et tritis ad invicem intus in vulnus cancri intromittatur et stricte alligetur bis in die eadem tantummodo renovando donec cancer ex toto mortificetur. fiat de pulvere postea ut predixi. Et non quod pulvis affodillarum predictis omnibus violentior est. et super dictis pluribus. et uti debes in locis nervosis et venis et arteriis undique intricatis. quoniam in locis predictis cavendum est incisiones vel cocturas facere quocumque modo. In locis tamen carnosis ad plenum cocturas et incisiones fundit facere nullatenus est dubitandum. Ideoque cancer possit curari magis facilius et citius in

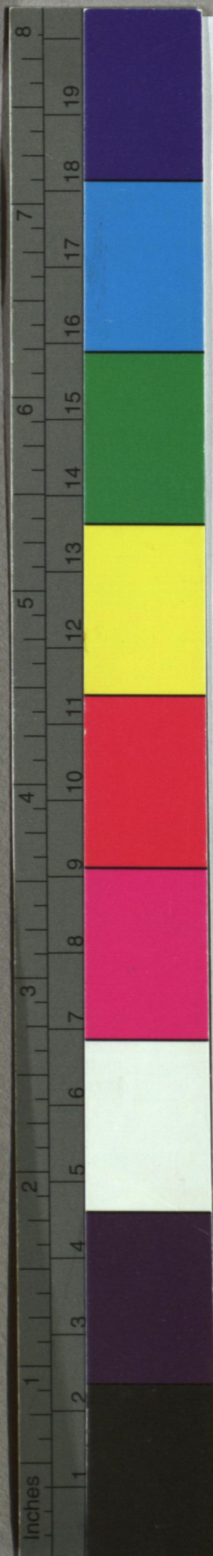
a locis cancrosis cum incalioribus et cocturis que cum pluribus et medicaminibus supradictis.
xlvij Accidit aliquando quod antiquato vulnere diutius fit quedam | De fistula. Rubrica.
morbus inter vulneris rodens et fodens cavernas in vulnere usque ad ossa. Quandoque quidem
accidit ex longa antiquitate vulneris incurati. Et quandoque accidit ex cancro non
curato ut decet. quoniam cancer de levi nisi curetur decenter redigitur in fistulam que
sic vulgariter appellatur. Cura. Si vulnus antiquatum vel cancer propter antiquitatem
in fistulam redigatur affodillorum pulvere solet aliquando subveniri. immiscendo predicto
pulveri tantum de auripigmento quantum de calce viva ut sit violentior alio supra
dicto. Adhuc violentius ad fistulam reperi remedium. Accipiatur videlicet calx viva
et tantundem de auripigmento et pulverizatum hoc decenter coagitetur cum suco allii et ce
pis et ebuli equaliter mixta et agitatis insimul bulliatur sufficienter cum tanto mel
le liquido et aceto quantum de sucis predictis. eadem cum spatula agitando donec fiat
quasi unguentum. et de illo unguento intromittatur in fistula bis in die sufficienter et
ligetur ibidem si videbitur expedire. vulnere prius semper abluto cum aceto for
tissimo. Item aliud valet ad idem. Accipiatur auripigmentum viride ramum calx vi
va omnia equali pondere pulverizata decenter coagitentur ad invicem cum sufficienti suco
putatri et attramento immiscendo ibidem tantum de melle liquido quantum de aceto fo
rtissimo et aliquantulum insimul omnia decoquantur semper agitando et eadem ut supra dictum in
tromittatur in vulnus. Postea facies unguentum veluti mandavimus bis in die cotidie ab
luto prius vulnere cum aceto. Et quod violentius et citius est omnibus supradictis. resalgar
pulverizatum decenter cum saliva ieiuni hominis agitatum intromittatur in fistulam
moderate. Signum mortificationis fistule est quando vulnus fistule circumquaque
tumescit et rubet intus. Mortificata fistula postmodum curandum est vul
nus veluti de aliis vulneribus est expressum. Si vero in locis cancrosis fistule curentur
xlviij illud idem fiat per omnia que in curis cancri supra continentur. De malo pigconese. Rubrica.
Est et alia infirmitas que fit equis prope inbulletis ungule vel cavernas vive ungulis con
git. que velud infusio detinet et impedit gressus equi. quamvis tamen fit in uno pede quandoque
toque in reliquis et universaliter accidit. Non vero quod si eveniat in uno pede solummodo
non subveniatur instanter solet ceteris pedibus evenire. quod accidit de levi ex malis
humoribus ibidem conclusis propter tumositatem predictam. facilius tamen contingit ex nimia fre
quentatione aque et turpitudinis tumositatis stabuli in nocte ab aqua non a sordibus delic

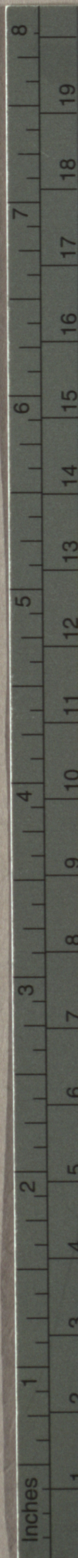
rodat. et coroso sicut curetur lesio ut de aliis pedum lesionibus est expressum. In de
fectum uero spungie marine multum ualet plus affodillorum uel alii corosiui
pluries quam dixi. excepto reselgare quod minime approbatur. eo quod inmodera
te uiolentum existit. cauendum est tamen a coctura ibidem nullo modo facienda propter te
neritatem suam. et quia delicatum quod est ab igne tali posset ledi quod ungula cadere cogeretur.
aut a tuello diuidi quoquo modo. **De subbattuto subter solam.** ·xvi·

Contingit aliquando quod sola ungule subter pedem tam diu ducitur sine ferris per loca mon
tuosa et petrosa quod adnichilatur quasi in tantum subtilis efficitur locis duris assidue
contendo quod tuellus intrinsecus a predicta sola ungule non ualet debitam tutelam defensi
onem habere. de quo tuellus ex necessitate leditur ob pressuram lapidum uel alicuius duri
percussio uero leso tuello fit inter tuellum et solam pedis quedam congregatio sanguinis uel
humorum ad dolorem more solito concursorum. **Cura.** Cui subueniatur salubriter
benefitio ungule dissolvende. oportet tamen ungulam dissoluere. quantum medietatem. quantum pa
rtem minus quod lesio magna uel parua existit. ut euacuentur humores ad dolorem con
cursi. et tuellus lesus melius curetur per uelle. et predicta omnia fiant prout usque ad con
ualescentiam ueluti subscribam in arte in dissolature capitulo consequenti. **De spuc** ·xvii·
tatura ungularum.

Accidit aliquando preterea quod equi infusio ex negligentia per
ueniens non curata descendit ad pedes ex motu humorum ad crura more soli
to iam concursorum. **Cura.** Cui si recens fuerit moderna tali remedio succur
ratur. quod extremitates ungule in anteriori parte uidelicet cum rosneta parua incantur
caueatur fundi donec uena magna pedis que tendit ibidem sanguinet. et hoc fiat si
expediret in certis pedibus claudicantibus impleatur uulnus post extractionem sanguinis
sale minuto imposita stupa sufficienter infusa in aceto fortissimo desuper ulnus
pes claudicans cum decenti petia alligetur. et ad diem sed nullo modo dissoluatur.
Deinde curetur uulnus cum puluere galle uel mirti uel lentischi bis in die tantum.
abluto semper prius uulnere cum aceto. cauendo eadem a sordibus et ab aqua. donec
conualuerit condecenter. Item accipe frondes melancelli et facies bullire cum aqua
et ablue capud eodem die cum aceto calido unge capud cum assungia ueteri por
cina. In tertium diem postea depiletur. post depilationem ponatur cinis calida quan
tum sufferri potest. et usque ad tertium diem non mutetur. postea accipe frondes
elere acetum et sal et facias bullire in tantum donec minuatur in tertia parte.

et postea ablue capud de tertio in tertium diem. cavendo est ab aqua et oleo.
xviij. Si vero humores concussi ad pedes accione in **De dissolaturis unglarum et cura.**
fusionis iam narrate intra unglas ex incongrua cura fuerint antiquata oportebit pedes
claudicantis penitus dissolari. ut humores et sanguis inclusi ab inde evacuentur
ad plenum. Videlicet quod sola subtus unglas circum circa extremitatem circuatur ungule cum
rosneta congrua incidatur sola pedis. et deinde circumcirca incisa violenter extrinsecus ex
tirpetur. et extirpata decenter diminutatur ungula fere ad libitum sanguinare. extincto
sanguine postea stupa sufficienter in albumine ovi infusa intromictatur bene
datur in vulnus universaliter pede lesum cum quadam petia alligando. et usque ad secundam diem
cum tali medicamine dimictatur. Postea vero abluatur vulnus cum aceto fortissi
mo aliquantulum calido. et abluto statim de sale minuto et tantundem de tartaro bene
trito totaliter universaliter impleatur. ligando eundem cum petia, prout dixi. nec pedis
lesioni usque ad tertium diem renovando aliquid. Post appositionem tamen salis et tar
tari supponatur stupa in aceto fortissimo madefacta. Deinde bis in die cum ace
to calido abluatur. et super aspergatur de pulvere galle vel mirti vel lentisci. aut
tartari que carnes consolidant. humores constringunt usque ad consolidationem carnium
et renovationem ungule taliter cura procedat. cavendo semper pedem lesum a sordibus et
ab aqua. Vel aliud unguentum potest fieri ad consolidationem carnium et attractionem humorum.
quod post appositionem salis et tartari tantum uti debes. Accipiatur plures olibani et
mastice picis grece et aliquantulum de sanguine draconis. et misceantur cum cera et
nova liquida et tantundem de sepo arietino et bulliantur insimul ut ex inde efficiatur
unguentum. et tali unguento aliquantulum calido utatur in cura quam dixi. Et nota quod
multe et diverse infirmitates vel lesiones ad pedes equi veniunt quibus oportebit un
glas dissolari. quod cum accidit cum ungule dissolatur predictis medicaminibus per omnia
curatur. Et sciendum est quod ad omnes unglas augmentandas aut ferendas melius
apparet et prout velle meliorem incitatur. Accipiatur malva parietaria furfur et se
pum arietinum et insimul bulliat et eadem agitando. et tali decoctione calida un
xix. gle totaliter involuatur et renovando existente. **De mutationibus unglarum.**
Contigit autem quod ex negligentia et desidia marescalci humores concussi ad
pedes equi et ibidem diutius interclusi in tantum inter unglas antiquantur quod necessario
ungula a tuello intrinseco separatur et evellitur. via exeundi extius inquirentes.

mō aliq̄ artifitiali dirigūtur. De infirmitate muri ul' cessi. et cura. .lxvi.
Contra infirmitatē p̄dictā q̄ dr̄ murus dico q̄ illa sup̄fluitas cārnium q̄ p̄
dixi usq; ad sup̄ficiē corij cautius incidat. deinde si la. neruosus non
fuerit ferris rotūdis calefactis decet radicit' decoquatur decoq̄t. Si uō ne
uosus fuit reselgar pluuicatū decet sb' uni tamen p̄d'c sup aspgat. am
pli de eodē sz q̄ magis aut min' uidebit' expedire. qm̄ reselgar corro
dit acrius uelud ignis. Deinde corrosis muri radicibus fūditus intromic
tat in uulne stupa ī oui albumine suffitient infusa. et de tali stupa
uuln' totali ipleat. usq; ad tertiū diez semel ī die mutet cū stupa et
oui albumīe put dixi. Deinde postea p consolidatione festina uulnerū
accipiat calx uiua et tantūdē de melle et incorporet simul agitando et incēdā
t' in igne ueluti ī summū caplō iā p̄dixi. et de tali pl'ue intromictatur
ī uulnus cū stupa minuta īcisa īuoluta de eadē tm̄ mō bis ī die ab
luto pri' uulnē cū uino forti aliq̄ tulū tepefco. In defectū tn̄ reselgaris.
accipiat de calce uiua drame. iij. et tantūdē de tartaro. et de auripimto.
drame. ij. et tantūdē de uirideramo. et pluuicate sbtili' ad inuicē ī simul intromic
tat ī uuln' bis ul' ter suffitient aut q̄ter. donec radices p̄dicti muri fūdi
t' decoq̄t ul' corrodat. abluto semp pri' uulnē p optie cū aceto. q̄ pul
uis ē min' uiolenta pl'ue reselgaris. Sciendū ē tn̄ q̄ uix aut nūq̄ renascat
De certis sup̄fluitatibus car De certis glandulis. et cura. ibidem. .lxvii.
nium q̄ naliter nascūtur. et q̄ glādule sūt testudines aut scrofule nūcupant.
Dico q̄ scisso prius corio p lōgū ubi extat aliq̄ in eq cor. extrahat tal'
glādula de eq corpe manibus eadē caute ūglis excarnando. ul' scisso co
rio pri' sup aspgatur reselgar pluuicatū decet. ul' extracta glādula put
potit loc' glādule p̄tmodū decoq̄t. aut sup aspgat puluis calcis uiue.
auripimenti uiriderami et tartari q̄ p̄dixi. et deinde usq; ad consolidationē
utat' cura q̄ ī summis caplō p oīa cōtinet. Si uō pp īcisionē ul' extractionē
glādule ōdicte uena aliq̄ ī sanguinē erūpat ad restringedū p̄dictā ī an
ticoris caplō supi' reqrat. et fiat p oīa ad restrīgedū sanguinē sic ibi
dr̄ decet. Sciendū ē tn̄ q̄ tuti' et salubri' ē p̄dictas glādulas destruere ul'
depellere pluuibus ōdictis q̄ īcisione ul' decoctione aut manuū tractione.

si glādule ī locis nēuosis adiacēt ⁊ uenosis. De claītate ⁊ ꝯgtūe equi.
Equus hn̄s garecta āpla ⁊ extēsa ⁊ falces curuas ⁊ garecta
strictius respiciat ī egsu de more celer ⁊ agilis ēē dꝫ. ¶ Eq̄ hn̄s garec
ta cūua falces extēsas ⁊ anchas cūuas dꝫ nālr ābl'are. ¶ Eq̄ hn̄s iūc
turas crurū uīr pedes nālr grossas ⁊ pastoralia cūta uelud bouina fo
tis ēē cēset. ¶ Eq̄ hn̄s coxas grossas uelud bouinas ⁊ uētrē āplū deor
sūꝫ pēdētē laboriosus ⁊ sustitiēs iudicat. ¶ Eq̄ hn̄s maxillas ⁊ col
lū cūtū nō de leui affrenat' docēt. ¶ Eq̄ hn̄s pares bolcanatuās ⁊ nō
īpares nō de facili gratiosus existit. ¶ Eq̄ hn̄s ūgl'as uniūsalr albas
uix aut nūq̄ duros pedes hēbit. ¶ Eq̄ hn̄s auriculas pēdētes ⁊ magnas
⁊ oc'los ꝯcauos lentus ul' remissus aut mollis existit. ¶ Eq̄ hn̄s nares ma
gnas ⁊ īflatas ⁊ oc'los grossos ⁊ nō ꝯcauos audax nālr repit'. ¶ Eq̄ hn̄s
os magnū fissuꝫ siue laceratū ⁊ maxillas graciles ⁊ magnas collū lon
gū ⁊ gracile ūsus caput satis ē habilis ad affrenādū. ¶ Eq̄ tenens
ad se trūcū caude strictū ⁊ fortit' int' coxas fixū fortis ⁊ sufferēs ēē ui
det' ut ī plib; ꝫ nō celer. ¶ Eq̄ hn̄s crura ⁊ iūcturas crurū satis pi
losas ⁊ pilos longos costē laboriosus existit. ꝫ agilis nō facili repitū.
¶ Eq̄ hn̄s clunem lōgū ⁊ āplū ⁊ āchas lōgas ⁊ extēsas ⁊ q̄ sit posteriu
altior q̄ anterius uelox ī lōgo cursu ut ī plib; īuenit'. ¶ Eq̄ claudi
cās a pede āīriori ⁊ nō p̄mēs ūsus t'raꝫ in egressu n̄ extremitate ul'
pūcta pedis ī ungl'a patit'. ¶ Eq̄ claudicās āīrius ūsus t'raꝫ p̄mēs
uniūsalr solā pedis aliqd ī ūgl'a patit'. ¶ Eq̄ claudicās ⁊ ī opp̄ssiōe
pedis ūsus t'raꝫ nō plicās n̄ acciūias pasturales ul' iūcturas c'ca iūc
turas patit' lesiōeꝫ. ¶ Eq̄ claudicās āīrius ⁊ q̄ ī reuolutiōe sua cla
udicātior efficit' in spalla lesiōeꝫ patit'. ¶ Eq̄ claudicās exterius ⁊ q̄
ī reuolutiōe sua sibi claudicātior efficit' ī ancha patit' supi'. ¶ Eq̄
p̄gēs deorsū ūsus loca īfima faciēs ī egssu passus āīriores minutos
⁊ crebros pectoris aggrauatiōe affligit'. ¶ Eq̄ āīrius claudicās et
cū gesat aliq̄ tulū tendēs pedē claudicāte āī aliū nichil se incūbēs
claudicāti in crure ul' ī spalla patit'. ¶ Eq̄ posterius claudicās nō
ī cūbēs se ī egssib; n̄ ī pūcta pedis posterioris solūmō n̄ aliqd curuās

uicturas sed erigit digitum et eleuat claudicantem pedem sinistrum plicaturque aliquando in e
gressibus recte lesionem patitur in uictura. ¶ Equus habens dolores inter corpus et conti
nue auriculas frigidas uniuersaliter et oculos concauos semi uiuus esse censetur.
¶ Equus habens anticor et inflatum narium emisit frigidum et oculi fuerint lacri
mantes quasi mortuus iudicatur. ¶ Equus habens infirmitatem cimorie uel ümis
uolatiui in capite et proiciat uel emictit per nares humores continue uelud
aquam et quasi pinguedinem uix euadit. ¶ Equus habens infirmitatem arragiati e
mictens tamen continue stercora liquefacta quod nichil stercoris siue fimi inuentre
patientis remanet quando emictat nisi in infusionem reuertatur infirmitas ut in
pluribus morietur in primo. ¶ Equus habens infirmitatem uiuolarum et uniuersaliter
et subito redigitur in sudorem et membra eiusdem singula contremescit ipso continue
scorditatem capitis patientis non commode posse uidetur euadere. ¶ Equus habens
infirmitatem frigiditatis capitis habens caput inflatum et oculos tumefactos nec
non caput deferens in egressu grauiter pendens deorsum extremitates auriculas
pendentes et frigidas uix aut numquam potest liberari. ¶ Equus habens infirmitatem
stranguilionis et cum difficultate et sonitum narium et guctturis emictit aerem
et remictit nec non totum guctur uniuersaliter grossum uel inflatum habent
difficile adiuuatur. Contra mugas et tappas.

Recipe morchiam olei communis et cinerem fauulorum et misce insimul. et de tali unc
tione ungatur equus de predictis infirmitatibus. Vnguentum approbatissimum.

Recipe libram dimidiam assungie et decola et proice in aqua frigidam et dimic
te ipsam apprehendere. postea. Recipe. libram dimidiam sulphuris et tunde blac
che. et litargirij tunde et omnia bene tere et cribella et confice cum dicta assungia
et aliquantulum aceti et olei. Contra gallas.

Recipe mamorem albam et tantumdem de sale armoniaco et tantumdem de uitriolo ro
mano et tere insimul ponendo predicta in quodam uase pleno urine et ubi co
tidie urinetur. et de ipsa urina sepe et sepius infundatur dicte galle sui loca ubi
consuetum est euenire. Medicina ad oppiandum.

Si equus est tam ferox et arrogans quod se non permictat incidi uel incedi et si
necessarium sit quod fiat. da ei comedere dragmas tres iusquiami cum mo
modico ordei et sic erit opiatus taliter quod non sentiet incisionem uel adhusti

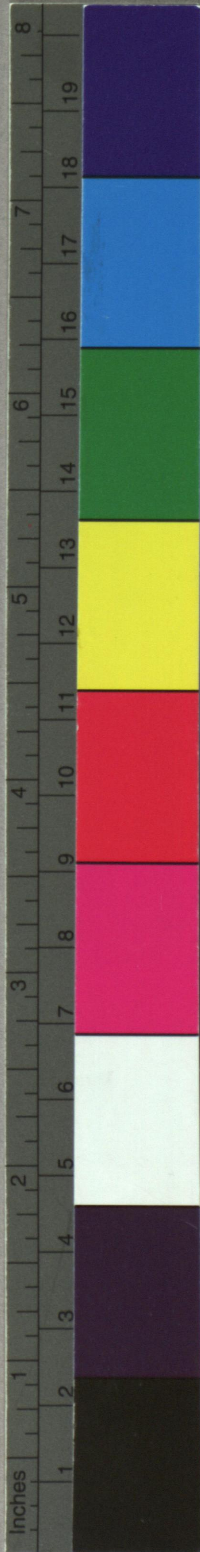
oēz mareschalci. Et qn̄ fucit mareschalcat̄ laua eq̄ capd ⁊ testiclos
cū aceto ⁊ liberabit de oppilatōe. ⁊ i statū pristinū redigetur.
Vnguēto p cancri ⁊ p fistole ⁊ p cascheuna maniera di rogna.
Tolli tre ūçe di cerusa. de lutargiro due ūçe de incēso una ūça de
mastice megça ūça. de olio rosato tre ūçe. olio de oliua fato che
basti. ariento uiuo una ūça ⁊ megça ⁊ mortificalo colo sputo. ele
p̄dc̄e cose i pma pliūçate ⁊ sectilmēte setacciate le meschia cū lo
lio ⁊ cū lo forte acito i una scutella di t̄ra ouer baccile. mectēdo q̄
do dello lio ⁊ qn̄ delo acito ue ssen deuolemēte mesculādo sēpre en
seme fina tāto chel deuete liqdo como ūguēto ⁊ suualo q̄do ti bi
sogna. Di q̄sto se onga lu cauallo al sole osia a pie del foco si chel
siá calto dale çenocchie in çoso due fiade lu die. ⁊ i o tenēte chee ūe
to courili le gābe cū un pāno sectile si che le gābe siano ben coūe
te dintorno intorno. ⁊ sença dubio ne guarirae. Et se lo male ti
ūegna alensida di septēbre facta pmera mēte la dieta. pūghise
cū catātico ipiale lassatiuo ūeça meça ⁊ cū cera ruffina ⁊ cū si
roppo uiolato ūçe due. ⁊ dagele nellora del mattetino collacqua
calda. e possa se onga delinguēto che dicto di soura.
Recipe sulphur uiuū bn̄ pluiçatū. Contra rappas francischas.
saponē de buççea. uitellū oui. succū radiās cicute. ⁊ assūgiā ꝑ
cinā liqfcāz. ⁊ de oīb; eq̄lis ⁊ misce simil. ⁊ poē oīa hec ad ignē
⁊ tene quousq̄ icipiat bullire ⁊ nō ampli. Et de tali ūguēto pos
tea unge equm.
Ad inflatiōez alicui bestie. hās radianas nebi et crudas pista. et
ipis pistis si nō hēs de suco q sufficiat. hās uinū album ⁊ assugiā ⁊ simil
unge ⁊ liberabit. Ad dolitas ipius bestie. hās radicena maluabis
schi. radianas ulmi iuuenis. leucotoniū. maluaz. ercuaz aleor. salu
ain saluaticā. Radianaz bruschalie. ⁊ cochas in uino. ⁊ lana ⁊ liberabit.
Ad stangnandū sanguinez. hās filtriū ⁊ obuias ⁊ fac puluerez
⁊ ipiū puluere pone in uulnē equi. ⁊ liberabitur.

Nulla enim alia re uidemus **Notabilia vegetij de re militari.**
populum romanum orbem subegisse terrarum. nisi armorum exercitatio. di
sciplina castrorum. usuque militie. Quid enim aduersus gallorum multitu
dinem paucitas romana ualuisset r c. sed aduersus omnia profuit tirones
solerter eligere. ius ut ita dixerim armorum docere. cotidiano exercitio la
borare. et que cumque euenire in acie atque in prelis possunt omnia in campestri me
ditatione prenoscere. Seuire in desides in iudicando uel uindicando.

Scientia rei publice dimicandi nutrit audaciam.
Nemo facere metuit quod se bene didicisse confidit.
Etenim in certamine bellorum ordinata paucitas ad uictoriam promptior est.
Rudis autem et indocta multitudo exposita semper ad cedem.

Tertium ordo deposcit. ut ex quibus **Ex quibus regionibus tirones legendi sunt.**
prouinciis uel nationibus. tirones legendi sunt. prima parte tractetur.
Constat quidem omnibus locis et ignauos et strenuos nasci. **Notabile**
et plaga celi ad robur non tantum corporum sed etiam animorum plurimum ualet quo loco in
que a doctissimis hominibus comprobata sunt non omittam. omnes nationes que
uicine sunt soli nimio calore siccatis. amplius quidem sapere set minus
habere sanguinis dicuntur. ac propterea constantiam ac fiduciam cominus habe
re pugnandi. quia metuunt uulnera. qui exiguum sanguinem se habere nouerunt. Contra septentrionales populi remoti a solis ardoribus inconsultio
res quidem. sed tamen largo sanguine redundantes sunt ad bella promptissimi.
Tirones igitur de temperatioribus eligendi sunt plagis. quibus et copia
sanguinis suppetat ad uulnerum mortisque contemptum. et non possit deesse
prudentia que et modestiam seruat in castris. et non parum prodest in di
micatione consiliis. **Utrum ex agris an ex urbibus utiliores sint ty**
Nunquam credo potuisse dubitari. aptiorem armis rusticam **rones**
plebem que sub diuo et in laboribus enutritur. solis patiens. umbre ne
gligens. balneorum nescia. deliciarum ignara r c.
Interdum enim necessitas exigit etiam urbanos ad arma compelli.
Non enim tantum celerius. sed etiam **Cuius etatis tyrones probandi sunt.**
perfectius imbuuntur que discuntur a pueris.
Deinde militaris alacritas saltus et cursus ante temptandum est. quam cor
pus etate pigrescat.
Melius enim est ut exercitatus iuuenis causetur non dum aduenisse pugnan
di. quam doleat preterisse.
Plagam prudentius uitare audacius inferre. hinc talis instituto tiro
in pugnare aduersus quoslibet hostes in acie formido non erit sed uoluptas.
Ex uultu et oculis et omni conformatione membrorum eligendi sunt qui im
Adolescens ergo martio operi deputandus **plere ualeant officium bellatorum.**
uigilantibus oculis. erecta ceruice. lato pectore. humeris musculo
sis. ualentibus brachiis. digitis longioribus. uentre modicus. c

Flavius Vegetius Renatus
Epitoma rei militaris 1.2

excelsior ceruix. sint et pedibus non superflua carne distentis sed neruo
rum duritia collectis. cum in tyrone signa deprehenderis procerita
tem non magno opere desiderabis. Notabile. | Cui artis uel eligendi uel per[...]
Utilius enim fortes milites esse est quam grandes. Reiciendi sunt milites.
In hac totius rei publice salus uertitur. ut tyrones non tam corporibus
sed et animis prestantissimi delegantur. Vires regni et romani nominis fun
damentum in prima delectorum examinatione consistunt. Nec leue hoc pu
tetur officium. aut passim quibuscumque mandandum. quod apud ueteres
et uaria genera uirtutum in Sertorio precipue constat esse laudatum. Juuentu
enim cui defensio prouinciarum. Cui bellorum est committenda fortuna.
et genere si copia suppetat et moribus debet excellere. Notabile
Honestas enim ydoneum militem reddit.
Verecundia dum prohibet fugere. facit esse uictorem. A magnus uiris
magis ydoneos diligentia conuenit eligi iuniores. Tirone
Utrum tanto operi sit actus uere possit agnosci. uelocitas requirenda uid
etur. et etiam robur. Utrum armorum disciplinam ediscere ualeat. Utrum ha
beat confidentiam militarem.
Plerique enim quamuis non improbabiles uideantur in specie. Experimentis tamen
probantur indigni. repudiantur ergo minus utiles. et in locum eorum
strenuissimi subrogandi sunt.
In omni conflictu non tam prodest multitudo quam uirtus. Signatis itaque tyro
nibus per cotidiana exercitia armorum est demonstranda doctrina. Sed huius
rei usum dissimulatio longe securitatis aboleuit.
Quem inuenias qui possit docere quod ipse non didicit.

Ad gradum militarem cursu et saltu exercendos tirones.

Primum ergo uendicationum auspitiis militarem edocendi sunt gradum.
Nichil enim magis in itinere custodiendum est. quam ut omnes milites ordinem
seruent. quod aliter fieri non potest nisi in exercitio ambulare equaliter et celeriter
discant. Periculum est grauissimum ab hostibus semper sustinet diuisus
et inordinatus exercitus. Armaturam docendos tyrones.
Nichil enim firmius neque laudabilius neque felicius est re publica. In
qua habundant milites eruditi.
Non enim uestium nitor. non auri argentiue gemmarumque copie. hostes ad
reuerentiam nostram inclinat aut gratiam inclinauerunt. sed solo timore subigi
tur armorum. Deinde in aliis rebus sicut ait cato. si quid erratum
est potest postmodum corrigi.
Preliorum non delicta non recipiunt emendationem. cum pena statim sequatur er
rorem. Nam aut confestim pereunt qui imperite et ignaue pugnauerunt. et
aut in fugam uersi. uictoribus ultra pares esse non audent.
Non hoc credatur difficile si usus accesserit Ad portandum pondus edocendi
Nichil est quod non assidua meditatio facillimum reddat. tyrones.

Cui artis et eligendi ut respondendi sunt milites
notabile
tirone ... sunt
armatura doce das tyrones
ad portandum pond. edoc. tirones

Ī sedi libri vegetij que cā exoriri fecerit legioēs.

Legionis nomen in exercitu permanet hodie. sȝ ppt negligentiaz superi
orum temporum robur infractum ē. sȝ cū virtutis p̄mia occuparet am
bitio. ⁊ p gr̃az pmouerentur milites qui p labore pmoueri ↄsueue
rant. deinde de ↄtubernalibus stipendiis ↄpletis p testioiales exmore i
dimissis. nō sunt alij substituti. Quē ad mod' legio ↄstituatur.
Diligent' ig' lectis in moribus corporibus aleq; p̄stantibus. ⁊c.
Iurant aūt milites. p deum ⁊ p xp̄m ⁊ sp̄m scūz ⁊ maiestatem īpatoris
q̄ scdm deum a gn̄e humano diligenda ē atq; colenda. sȝ īpatori cū
augusti nomē accepit tanq̄ p̄senti ⁊ corp̄ali deo fidelis ē p̄standa deuo
tio. ⁊ impendendus peruigil famulatus. deo enim vl' priuatus vl' milita
ns seruit. cū fideliter eum diligit qui deo regnat auctore. Iurāt aūt mili
tes p maiestatem imperatoris se oīa strenue facturos que p̄cepit īpator
nunquam deserturos militiam. nec mortem recusaturos ppt rem pu.
Tamquā ordiatē l'gioīs exposita. ⁊c. Noīa gradus p̄ncipiū legionū.
Ordinarii nō dicuntur qui in p̄lio primi sunt qr ordines ducunt. Au
gustales dicuntur qui ab augusto ordinariis iuncti sunt. Flauiales
tanq̄ scdi augustales qui a diuo vespasiano additi sunt legionibus. ⁊c.
Plurimum enim terroris hostibus De centuriis atq; vexillis.
armorum splendor importat. quis credit militem bellicosum cui dissimula
tione. situ ac rubigine arma fedantur. nō aūt solum equites sȝ etiam
ipsos equos assiduo labore conuenit edomare. Itaq; ad deuotionem sanita
tis ⁊ exercitationis tam hominum quam equorum pertinet cura. Nomina militum in
Dueo difficile in an quam tempestes. Ceterum scutis ad vs' seleda
si exercitati ⁊ prudentes viri. delectui p̄ponatur. celeriter vniuersus bellis ap
ta potest aggregari. ⁊ diligenter institui. si competentes nō denegentur
expense. De exercitatiōe militum.
Nam quem admodum bene exercitatus miles prelium cupit ita formidat indoc
tus. postremo sciendum ē. in pugna vsus amplius prodesse q̄ vires. ⁊
si doctrina cesset armorum nichil paganus distat a milite. Exēpla ad
militem cuiusq; ē manibus ortatoīs rei militaris ex aliis rebus tracta.
Seruanda res pu. studiosius oportet sciam dimicandi vsumq; publicum
rei iugibus exercitiis custodire. Cui contingit nō tantum gloriosa victo
ria. sȝ etiam amplior p̄da. quam doctores ⁊ ad dignitates: ordo militie
et imperatoris iudicium ↄsueuit euehere. iij liber vegetij atenienses
Quantum aūt in p̄lus lacedemoniorum doctrina p̄fuit. xantippi ⁊c.
declaratur exemplo. qui attilium regulum. romanumq; exercitum sepe victo
rem. Cum cartaginensibus. nō virtute sȝ arte. solus ferre auxilium pro
stratis exercitibus cepit ac domuit. Vnoq; congressu triūphans. bellum ↄ
fectum oīne ↄfecit. Nec minus anibal petiturus ytaliam lacedemonium docto
rem quesiuit armorum. cuius monitis tot ↄsules. tantasq; legiones ex

inferior nūo ac uiribus inīuit. Ergo qui desiderat pacem p̄paret
bellum. qui uictoriam cupit. milites imbuat diligent'. qui secūdos op
tat euentus dimicet arte nō casu. Nemo puocare nemo offendere
audet quem intelligit eē superiorem si pugnet. Quāta cura puidēda

P Artitipne quoq3 inter sit atq3 seruāda populo.
ne adu'sariorum dolo atq3 piuriis decipiatur. puincialium incauta simplicitas
Frequenter enim conuentionum pacisq3 simulatio credul' potius nocere
quam arma. qua ratione famem collecti patiuntur hostes. dispersi
nō crebris superuenientibus facile uincuntur.

Multa quidem ·7c. Signorum militarium quāta sit

S Iquidem nulla sit negligentie uenia ubi de salute certatur. sed inter
reliqua nichil mag' ad uictoriam pficit quam monitis obtēpare sin
gnorum. Nam cum uoce sola int' pliorum tumultus regi multitudo optē
pertine nō possit. et cum pro necessitate rerum plura ex tpre iubenda at
q3 facienda sint. antiq' oium usus gentium inuenit quo in solus dux
utile iudicauit. Qui rem p. studiosi didicerunt.

Prouidendum ē quoq3 ut sapientes exercitatiq3 querantur. ne duorum
aut trium error discrimini sit uniusis.

Multum aut impita rusticitas plura puocauit. et credit se scire qd
nesciat. Sed cautele caput ē. ut ad que loca ul' quibus itineribus
sit profecturus exercitus ignoretur. Tutissimum namq3 in ex
peditionibus creditur. facienda nesciri. Ob hoc ueteres minotaurum
in signum habuerunt in legionibus. ut quemadmodum ille in intimo
et secretissimo labirinto abditus phibetur. Ita ducis osilium semp
eē dz occultum. Secura iter agitur q agendum hostes minime su
spicantur ·7c. Tutius aut exploratur exploratores noctibus
quam diebus. Nam quodam modo ipse sui proditor inuenitur. cuius spe
culator fuerit ab aduersariis deprehensus. Subbita conterent
pronisa non solent eē formidini. Ne secreta noceant. ducis pre
stat industria. Que et q̄ta osideranda sint ·7c.

Quisquis hos artis bellice commentarios ex probatissimis auctoribus ·7c.
Sed conflictus publicus duarum aut trium horarum certamine diffinit.
postq' ptis eius que superata fuit spes omnis intercidit. Ideo oia ante cogi
tanda. temptanda et facienda sunt q' ad ultimum perueniatur plurimum ·7c.
Nam si equitatu gaudemus campos debemus optare. si peditibus
loca angusta eligere debemus. fossis paludibus ul' arboribus in
pedita. et aliquotiens montuosa. cum magis metus habundet q̄ re
sit. Nam fames ut dicitur intrinsecus pugnat et uincit sepius
sine ferro ·7c. Constricti labore ac tedio plurimi deserunt aliqua
ti pdunt. aliquanti se tradunt. q3 aduersis rebus rarior fides est. Ilu
dāri incipit qui copiosus aduenerit ·7c. Desperantibus autem

morbum suum nosse. et vires eius ante quam spatientur opprimere. ¶ Optimum est notis viciis impedimenta prospicere. ¶ Iram inquantumcumque eximus statu removeamus. pernitiosa est furentibus omnis enim indignatio in tormentum suum proficit. et impia graviora sentit contumatius patiendum. Nullum est tam arctum iugum quod non minus ledat ducentem quam repugnantem. Unum est levamentum malorum insistentium. pati et necessitatibus suis obsequi.

¶ Maxima enim est facta iniuria penam fecisse. Nec quisquam gravius afficitur quam qui ad supplicium penitentie traditur. ¶ Iniquus .i. est qui commune vitium singulis obiecit. Nichil in uno iudicabis notabile aut fedum quod gentis sive publicum est. ¶ Quicquid in alio reprehendimus id unusquisque in sinu suo inveniet. ¶ Mali inter malos vivimus. Una res nos facere quietos potest mutue facilitatis conventio. ¶ Quanto satius est sanare iniuriam quam ulcisci. ¶ Numquam erit felix quem torquebit felicior. Nulli ad aliena respicienti sua placent. Deus quoque irascimur quod aliquis nos antecedebat. ¶ Considera quanto antecedas plures quam sequeris. data magno existimas. accepta parvo. ¶ Admoneri bonus gaudet. pessimus quisque correptorem asperrime patitur. ¶ Iram non temperemus sed ex toto removeamus. nec ulla res magis proderit quam cogitatio mortalitatis. de consolatione filii sui ad marciam.

¶ Aufert vim presentibus malis qui futura prospexerit. ¶ Pessimi debitoris est creditori facere convitium. ¶ Quicquid a fortuna datum est tamquam exemptum auctore possideas. ¶ Mors enim illi denuntiata nascenti est. ¶ Nullam miseriam nominabis que domum non inveniat in miseriore solatium. ¶ Scias multos fuisse qui lenirent aspera placide ferendo. ¶ Nulli contingit impune nasci. ¶ Mors malorum omnium exolutio est et finis ultra quam mala nostra non exeunt. ¶ Fixus est cuique terminus manebit ubi positus est. ¶ Nunc habebit quisque quantum illi dies primus ascripsit. ex illo quo primum lucem vidit iter mortis ingressus est. ¶ In hoc omnis errore versamur ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatos quam iam vigere cum illo infantia statim et iuventa omnis etas ferat augurium opus suum. ¶ Mors sub ipso nomine latet. Infantem vise pueritia convertit. pueritiam pubertas. Iuvenem senex abstulit. Incrementa ipsa si bene computes dampna sunt. quem invenerit ludic potes cuius res tam bene composite et fundate sint ut nichil illi procedente tempore timendum sit. ¶ Omne quod futurum incertum est et ad deteriora certum. ¶ Nec umquam magnis ingeniis cara in corpore mora est. ¶ Sapientis animum totum in morte prominere plato clamat. ¶ Quicquid ad summum pervenit ad exitum prope est. nec ultimum tempus expectant que in primo maturaverunt. Ignis quo clarior fulsit citius extinguitur. ¶ Nam ubi incremento locus non est vicinus occasus est. ita est indicium imminentis exitii maturitatis. et appetit finis ubi incrementa consumpta sunt. Iuvat enim ex alto relicta prospicere. Nescis quantis fortuna procellis distribuit omnia. Excepta libri anne senece ad galionem de vita beata.

excepta libri anne senece ad galionem de vita beata.

Lucius Annaeus Seneca (the Younger), de vita beata (to his brother Gallio).

¶ Beata uita est conueniens nature sue. que non aliter contingere potest quam si primum sana mens est et in perpetua possessione sanitatis sue. deinde fortis ac uehemens. tunc pulcerrima et acta temporibus corporis sui. ¶ Summum bonum est animus fortuita despiciens. uirtute letus. aut inuicta uis animi perita rerum placida in actu cum humanitate multa. ¶ Cui nulla uoluptas erit uoluptatum contentor. potest beatus dici. qui nec cupit nec timet beneficio rationis. quia et saxa timore et tristitia carent. nec minus pecudes non ideo tamen quisquam felicia dixit quibus non est felicitatis intellectus. ¶ Beatus esse dici nemo potest extra uirtutem proiectus. beata ergo uita est in recto certoque iudicio stabilita et inmutabilis. ¶ Nec sanitate quisquam beatus est. nec sanus cui futurum pro optimus adpetuntur beatus ergo iudicii rectus. Beatus est cui omnem habitum rerum suarum ratio commendat. de bonis ex uirtute principium est. ¶ Uirtus sepe caret numquam indiget. altum quiddam est uirtus excelsum. et regale inuictum et infatigabile. uoluptas humile seruile inbecillum caducum cuius statio ac domicilium. fornices ac popine sunt. ¶ Summum bonum inmortale est. nescit exire nec societatem habet. nec penitentiam. numquam enim recta mens uertitur. nec sibi odio est. nec quicquam mutauit optima. at uoluptas tunc cum maxime delectat extinguitur. non multum loci habet. itaque cito implet et tedio est. et post primum impetum marcet. Nec id umquam certum est cuius in motu natura est. Ita ne potest quidem ulla eius esse substantia. Eo enim peruenit ubi desinat. et dum incipit spectat ad finem. Ideoque precipiunt ueteres optimam sequi uitam non iocundissimam ut recte ac bone uoluntatis non dux sed comes sit uoluptas. natura enim duce utendum est. ¶ Consiliatum est summum bonum. nec quisquam amplius desiderat. ¶ Qui sectatur uoluptatem omnia postponit. et primam libertatem negligit ac pro uentre dispendit. nec uoluptates sibi emit. set se uoluptatibus uendit. ¶ Deo parere libertas est. ergo in uirtute posita est uera felicitas. ¶ Nichil magis possidere credo quam bene donato. ¶ Nemo sapientiam paupertate dampnauit. habebit philosophus amplas res sed nulli detractas. nec alieno sanguine cruentas sine cuiusquam iniuria partas. ¶ Magnum animum optime diuitem. si post hanc uocem tantundem habuerit. ¶ Si sapiens nullum denarium intra limen suum admittet male intrantem.

De clementia ad neronem liber primus.

¶ Clementia in quacumque domum peruenerit eam felicem tranquillamque prestabit. sed in regia quo rarior eo mirabilior. magnam fortunam magnus animus decet. ¶ Magni animi est proprium placidum esse et tranquillum et iniurias atque offensiones superne despicere. Muliebre est furere uita. ¶ Seruare proprium est excellentis persone. ¶ Quotiens actio uacat a culpa nemo ad dandam ueniam difficilior est quam qui illam petere sepius meruit. ¶ Quid autem ciuium malum esse necesse est. ¶ Nemo ad

Seneca, De Clementia (for Nero)